

GOVERNMENT DIPLOMA IN CO-OPERATION AND ACCOUNTANCY

Saturday, 28th May 2022

(Time : 2.00 p.m. to 5.00 p.m.)

(Maximum Marks - 100)

HISTORY, PRINCIPLES AND MANAGEMENT IN CO-OPERATION

PAPER - IV

(Version - English and Marathi)

N. B. : (1) Question No. 1 is compulsory.

(2) Attempts any four questions from Question No. 2 to Question No. 8.

(3) English version shall be considered as authentic.

1. (A) Choose the correct option and rewrite the sentence.

10

- (1) The International Co-operative Alliance (ICA) appointed a committee in October, 1964 under the Chairmanship to formulated the co-operative principles.
(a) Vaikunthbhai Mehata (b) Dr. D. G. Karve
(c) Dr. Dhananjayrao Gadgil.
- (2) Institutions in which agriculture land is collected from the members but the ownership of the land remains unaffected by the members is called as
(a) Co-operative Agriculture Reforms Society
(b) Co-operative Community Farming Society
(c) Co-operative Joint Agriculture Society
- (3) The appointment of Assistant Registrar is at the level.
(a) Taluka (b) Division
(c) State
- (4) National Agricultural Co-operative Marketing Federation of India (NAFED) was established on
(a) 2-10-1956 (b) 2-10-1958
(c) 2-10-1960 (d) 2-10-1962
- (5) Rectification Report is in form.
(a) 'N' (b) 'A'
(c) 'O'
- (6) The Maharashtra Money Lending (Regulation) Act, 2014 come into force on
(a) 16-1-2014 (b) 16-3-2014
(c) 16-5-2014 (d) 16-7-2014
- (7) The application form for registration of Co-operative Society is in form.
(a) 'A' (b) 'B'
(c) 'C'
- (8) The Chairman of All India Rural Credit Survey Committee (AIRCSC) was
(a) Dr. Dhananjayrao Gadgil (b) Vaikunthbhai Mehata
(c) Dr. A. D. Gorwala

- (9) The five year plan saw the Co-operative movement as a balanced sector between the
- private sector and the public sector
 - private sector and joint sector
 - public sector and government sector.
- (10) The principle of limited liability was adopted in accordance with the provision of the Co-operation Act
- 1904
 - 1960
 - 1912

(B) Explain the Differences.

10

- District Central Co-operative Bank (DCCB) and State Co-operative Bank
- Profit Loss Account and Balance sheet

2. **(A) Explain the Co-operative Credit Institutions in India** **10**

- (B) Explain the need for Co-operative Education and Training** **10**

3. **(A) Explain the powers and functions of Commissioner for co-operative and Registrar, Co-operative Societies.** **10**

- (B) Explain in detail the flaws in the Indian co-operative movement** **10**

4. Explain the role played by the following Departments/Boards/Institutions in the growth of Co-operative movement. (any five) **20**

- State Co-operative Election Authority (SCEA).
- Vaikunth Mehata National Institute of Co-operative Management (VAMNICOM)
- Vasantdada Sugur Institute, Manjari, Pune (VSI)
- The Union Ministry of Co-operation.
- National Agriculture Co-operative Marketing Federation of India Ltd. (NAFED)
- National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD)

5. Explain the basic principles of Co-operation in detail by explaining the definition of principle of Co-operation. **20**

6. **(A) Explain the meaning of District Central Co-operative Bank and explain its importance.** **10**

- (B) Explain the impact of the global economy on the Co-operative movement** **10**

7. Write short notes. (any five) **20**

- Vaidyanathan Committee.
- Maharashtra State Non-Agriculture Co-operative Credit Society Regulatory Board
- e-Nam (National Agriculture Market)
- Mahatma Jotirao Phule Shetkari Karj Mukti Yojana-2019
- Sugar Commissionerate, Maharashtra State
- Types of Consumer Co-operative Societies

8. Explain the need for Co-operation in economic development as well as explain the economic benefits and social benefits of Co-operation. **20**

(मराठी रूपांतर)

पेपर - ४

सहकाराचा इतिहास, तत्त्वे आणि व्यवस्थापन

सूचना : (१) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.

(२) प्रश्न क्रमांक २ ते ८ मधील कोणतेही चार प्रश्न सोडवावेत.

(३) इंग्रजी माध्यमातील प्रश्नपत्रिका अधिकृत समजावी.

१. (अ) खालील पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१०

(१) सहकारी तत्त्वांची पुनर्मांडणी करण्याकरिता आंतरराष्ट्रीय सहकार संघटनेने ऑक्टोबर, १९६४ मध्ये यांच्या अध्यक्षतेखाली तज्ज्ञ समितीची नियुक्ती केली.

(अ) वैकुंठभाई मेहता

(ब) डॉ. डी. जी. कर्वे

(क) डॉ. धनंजयराव गाडगीळ

(२) ज्या संस्थेमध्ये सभासदांकडील शेतजमीन एकत्र केली जाते, मात्र त्यावरील मालकी हक्क सभासद शेतकऱ्यांकडे कायम अबाधित राहतो तिला म्हणतात.

(अ) सहकारी शेतसुधार संस्था

(ब) सहकारी सामुदायिक शेती संस्था

(क) सहकारी संयुक्त शेती संस्था

(३) सहायक निबंधकाची नेमणूक स्तरावर होते.

(अ) तालुका

(ब) विभागीय

(क) राज्य

(४) राष्ट्रीय कृषि सहकारी विपणन संघ (NAFED) याची स्थापना रोजी झाली.

(अ) २-१०-१९५६

(ब) २-१०-१९५८

(क) २-१०-१९६०

(ड) २-१०-१९६२

(५) दोष दुरुस्ती अंकेक्षण अहवाल हा नमुना मध्ये असतो.

(अ) 'न'

(ब) 'अ'

(क) 'ओ'

(६) महाराष्ट्र सावकारी (नियमन) अधिनियम, २०१४ हा कायदा दिनांक रोजी अंमलात आला.

(अ) १६-१-२०१४

(ब) १६-३-२०१४

(क) १६-५-२०१४

(ड) १६-७-२०१४

(७) सहकारी संस्थेचा नोंदणीचा अर्ज नमुना मध्ये असावा लागतो.

(अ) 'अ'

(ब) 'ब'

(क) 'क'

(८) अखिल भारतीय ग्रामीण पतपुरवठा पाहणी समितीचे हे अध्यक्ष होते.

(अ) डॉ. धनंजयराव गाडगीळ

(ब) वैकुंठभाई मेहता

(क) डॉ. ए. डी. गोरवाला

(९) पंचवार्षिक योजनांनी सहकारी चळवळीकडे यामधील संतुलित क्षेत्र म्हणून पाहिले आहे.

(अ) खाजगी क्षेत्र व सार्वजनिक क्षेत्र

(ब) खाजगी क्षेत्र व संयुक्त क्षेत्र

(क) सार्वजनिक क्षेत्र व शासकीय क्षेत्र

(१०) मर्यादित जबाबदारीचे तत्त्व च्या सहकार कायद्यातील तरतुदीनुसार अवलंबिण्यात आले आहे.

(अ) १९०४

(ब) १९६०

(क) १९९२

- (ब) फरक स्पष्ट करा १०
- (१) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक व राज्य सहकारी बँक
- (२) नफा-तोटा खाते व ताळेबंदपत्रक
२. (अ) भारतातील सहकारी पतपुरवठा संस्थांचे प्रकार विशद करा १०
- (ब) सहकार शिक्षण व प्रशिक्षणाची गरज विशद करा १०
३. (अ) मा. सहकार आयुक्त व निबंधक यांचे अधिकार आणि कार्ये विशद करा १०
- (ब) भारतीय सहकारी चळवळीतील दोष सविस्तरपणे स्पष्ट करा १०
४. सहकारी चळवळीच्या वाढीकरिता खालील विभाग/मंडळ/संस्था निभावत असलेल्या भूमिकेसंदर्भात चर्चा करा. २०
(कोणतेही पाच)
- (१) राज्य सहकारी निवडणूक प्राधिकरण
- (२) वैकुंठ मेहता राष्ट्रीय सहकारी व्यवस्थापन संस्था
- (३) वसंतदादा शुगर इन्स्टिट्यूट, मांजरी (बु.), पुणे
- (४) केंद्रीय सहकार मंत्रालय
- (५) नाफेड (राष्ट्रीय सहकारी विपणन संघ संस्था)
- (६) नाबार्ड
५. सहकारी तत्त्वांची व्याख्या सांगून सहकाराची मूलभूत तत्त्वे सविस्तरपणे स्पष्ट करा २०
६. (अ) जिल्हा मध्यवर्ती बँकेचा अर्थ सांगून तिचे महत्त्व विशद करा १०
- (ब) जागतिक अर्थव्यवस्थेचा सहकारी चळवळीवर झालेला परिणाम विशद करा. १०
७. टिपा लिहा. (कोणतेही पाच) २०
- (१) वैद्यनाथन समिती
- (२) महाराष्ट्र राज्य बिगर कृषि सहकारी पतसंस्था नियामक मंडळ
- (३) e-Nam योजना
- (४) महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजना-२०१९
- (५) साखर संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य
- (६) ग्राहक सहकारी संस्थेचे प्रकार
८. आर्थिक विकासामध्ये सहकाराची गरज स्पष्ट करा तसेच सहकाराचे आर्थिक फायदे व सामाजिक फायदे २०
सविस्तरपणे स्पष्ट करा.